

EN CLAVÉ POETA.

per Apeles Mestres.

=====

S'ha escrit molt sobre en Clavé músich; s'ha escrit molt poch, gay-rebé gens, sobre en Clavé poeta. Y no obstant, aquestes dues personalitats no'n formen mes que una sola tan indivisible, que jo no sé ont acaba l'una y ont comensa l'altre.

Y si no, repareu: en Clavé va escriure tres úniques poesies per ~~xxx~~ ésser no mes que llegides; en cambi no va escriure una sola nota que no degués ésser cantada, es dir, que no acompanyés lletra.

Els esperits mesquins, invocant la puresa del llenguatge podran trevar defectes, defectes que realment existeixen, en les poesies d'en Clavé, però es que aqueixes poesies cal mirarles desde un punt de vista molt mes enlairat. Aqueixos defectes que en res aminoren el

valor poetich de l'obra d'en Clavé, obtenxen a dues causes: primera a les condicions en que devia versificar, y segona, al ambient de l'epoca.

Respecte a les condicions en que versificava, cal saber que en Clavé escribia sempre la música sobre una idea y deixava rajar ab tota llibertat la seva inspiració musical. Despres ajustava la lletra en aquella música. Y es precís haver escrit versos sobre una melodia per saber l'esfors, la tortura que aquesta tasca representa, sobre tot quan se vol tenir la cura que tenia en Clavé, de que les paraules s'ajustessin, s'emmollessin justes sobre els accents musicals; y aixó es un treball titanich. Ja ho sabia en Clavé que tal paraula, literalment podria substituirse per un altre mes justa, mes pura, pero el nombre de síl·labes, els accents, el ritme s'imposaven tiranicament. Y per aixó despres d'haver escrit ab prodigiosa facilitat una composició musical, se'l veyia bregar, desesperarse

buscant la paraula que no acudia, el vers que no volia doblegarse, la rima que tal volta no existia. Quantes vegades, obsessionat per un estràfa, un vers que no podia resoldre, saltava del llit a deshora de la nit y escribia, borrava y llesava la ploma renegant de la rebequeria de la lletra, quan ab tanta ductilitat li obedien la nota.

Pero en fi, aquesta sortia, els versos, les paraules s'encaixaven ab la música y formaven un tot tan indisoluble que, proveu de ~~mes~~ substituir de les poesies d'en Clavé una paraula per un altre de mes correcte, mes literaria y veureu com es impossible.

..

He parlat de la influencia del ambient de l'epoca sobre les ~~les~~ poesies d'en Clavé y aquest factor es tan important que no deu despreciarse may al estudiar tota obra artistica, fins les dels mes grans genis.

Remontemnos als vols del any 40. El renaixement literari catalá no s'havia iniciat encare, o si es cas tan timidament com una alba que tot just apunta. L'Oda a la Patria, de l'aribau; Les llàgrimes de la viudesa, d'en Sol y Padros, algunes poesies d'en Rubió y Ors, el Gaiter del Llobregat, ensaigs isolats, en fi, era tot lo que recordava qu'el catalá tenia un passat literaria y podia assolir un pervindre mes brillant encare.

El poble, abandonat a si mateix, quan cantava en catalá, era per cantar grolleries y obsenitats, com:

Anirém a can Pistras,
plantarém una taverna...

o be:

Al carrer de les Moles
feyen sarau
tancats dintre de un quarto
ab pany y clau...

O be encare:

El que siga aiguader que no vinga ab nosaltres,
no'n volém cap que no agafi un bon gat.

Quan el poble volia cantar seriosament li calia recorre a carrinclonerries escrites en castellá, reminiscencies de les carrinclonerries dels poetes de major volada que portaven la batuta de la literatura romántica.

De manera que el poble no tenia mes remey que triar entre la escoria de les cançons de la mes baixa estofa o la ~~romántica~~ ampulosa banalitat dels pensiles floridos, les lobregueces de la tumba, els adios postrero y els amor infausto, les Adelaidas y las Rosanas.

Al comensar a escriure en Clavé la quina de aquestes dues bandes devia decantar-se? ¿A la grolleria, a la obsenitat? Imposible! Devia forçosament decantar-se vers l'altre, y heus aquí perquè ses primeres composicions estan escrites en castellá y son així roman-

tiques ab tats els prejudicis del romantisme que imperava en les altes esferes literaries.

Però un dia s'adona en Clavé de que pensa y parla catalá, de que en catalá parla el seu poble y en catalá li parla la naturalesa que el rodeja... y escriu el seu primer chor ab lletra catalana, La Font del Roure.

LLavors en Clavé es trova a si mateix, y al primer chor ab lletra catalana en segueix un altre y un altre, y diu coses tan hermoses, tan noves pel nostre poble, com Cap al tard:

Desjunyen els bovers
els bous de la carreta,
a ran dels formiguers
devalla la oreneta.

De nostres llars deserta
a barbotans el fum,

viu apetit desperta

la flaira del llagúm.

Ja veyeu quan lluny ens trovem de cop de les carrincloneries romantiques! quina gambada de gegant no representa aquest salt!

Y es que tenen els versos de aquest home, que, com per art d'encantament fan que el poble que quatre dies avants no cantava mes que grolleries o insulseses exotiques, es poses, de cop y volta, a cantar d'un cap al altre de Catalunya?

Sota d'un salzer sentada una nina
trena joyosa son rich cabell d'or;
es son mirall fresca font cristallina,
son sos adornos violetes del bosch.

Altre teixint matisada guirnalda
gronxa son cos qu'es de gracia un tresor;

altre ab son blanch cabridet a la falda
 canta mes fi qu'el festin rossinyol.

Si aixó no sembla un meracle no se que cosa son miracles.

Y del simple idili, de la ingenua pastoral, passa insensiblement a les grans escenes del treball; des la parella enamorada passa a els grans mastres que trevallen, pero que trevallen cantant y fent del treball una festa com Pel Juny la fals al puny, La Brema, Els Pescadors, La Maquinista.

L'obra poetica d'en Clavé te un valor immens, porque te el valor d'obra redemptora; desperta l'amor a la Naturalesa; canta sempre l'amor cast, ennobleix la dona, dignifica l'obrer, glorifica el treball es, en una paraula, l'obra d'apostol.

Modernament la qüestió social ha remogut y conmogut no tan sols el camp de la sociologia, de la politica, de la economia, si no tambe el de la literatura y de la poesia; no falten poetes avuy dia

que hagin cantat la la exaltació del obrer, pero jo no de cap de
ells que en aquesta tasca hagi sobrepujat, que dich, igualat sisqui-
ra an en Clavé quan fa mes de mitja centuria cantá y feu cantar a:
obrers en La Maquinista aqueixos versos admirables:

L'aurora del Progres
manumitint esclaus,
l'estigne de la gleva
de nostre fronts borra.

En el banquet del mon
avuy l'obrer ja hi cab,
els trovadors pregonen
les glories del treball.

Progres, Virtud y Amor
es nostre lema sant,

soldats som de la industria,
soldats som del treball.

~~soldats som del treball.~~

Despres d'aquetes sublims paraules del nostre gran músich, gran poeta y gran apostol, tote altre paraula meva em semblaria una irreverencia.

Très aggr. Capelle Westr.

temi: deba a una persona lo el pen
que ped. l'acte,

Ení a mí l'apelles mestre:

nosaltres, sent honor al amic i
i al mestre, ^{de} qui diquei molt jista-
ment en Roca i Roca podria en
llavi tenir dret a nomenar-lo
el seu fill predilecte, i' que amb
tan d'entusiasme ha volgut apro-
par la seva valuosa cooperació a
u' aquesta sessió ^{provoca} que celebrem el
d'efeu de Catalunya, creiem
per veure oportu i' mes diquei
per a finir el present parlament
que elegis la formosa poesia
per ell escripte sots l'impressió
dolorosa de la mort de Joan
maric-poeta català, titlada El
legat d'en llavi. Escalten-la!